Contribuţii la istoria comerţului cu cartea în Transilvania (sfârşitul secolului al XVIII-lea - începutul secolului al XIX-lea). Studiu de caz: *Minologhion* (Blaj, 1781)

FLORIN BOGDAN
Muzeul Etnografic Reghin

Abstract:

Contributions to the History of the Book Trade in Transylvania (End of XVIIIth Century - Beginning of XIXth Century). Case Study: Minologhion (Menologion) (Blaj, 1781)

The need for liturgical books of the Romanian community from Transylvania, in the first half of the XVIIIth century, was satisfied by the acquisition of copies printed in Alba Iulia (Bălgrad) in the XVIIth century and by the import of book from outside the Carpathian arch.

No sooner than 1747, will Romanians, belonging to the Romanian Church United with Rome, Greek-Catholic, benefit from a printing house, which functioned next to Blaj Bishopric.

*This study refers to the purchase cost of one of the books that appeared in the printing house from Blaj, **Menologion** (Blaj, 1781), investigation following the comparison between the price of books and that of some goods from the commercial market from Transylvania at the end of the XVIIIth century and the beginning of the XIXth century.*

Keywords: *trade, ancient books, Transylvania, XVIIIth Century, XIXth Century, Minologhion, Blaj.*

Pentru Transilvania, istoria tiparului românesc din secolul al XVIII-lea reţine încetarea activităţii celei mai prodigioase tipografii din secolul al XVII-lea, cea de la Alba Iulia, a cărei activitate s-a oprit în anul 1702. Astfel, nevoia de carte românească de strană a românilor ardeleni era satisfăcută, cel puţin în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, prin tipăriturile ieşite din teascurile tipografiei bălgrădene în secolul trecut, cât

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

şi prin importul de carte din celelalte două Ţări Române, respectiv Ţara Românească şi Moldova.

Un caz aparte îl întâlnim când discutăm despre Biserica Greco-Catolică, apărută la sfârşitul secolului al XVII-lea ca urmare a Unirii unei părţi a ortodocşilor cu Biserica Catolică. Astfel, în procesul educării credincioşilor, erau necesare cărţile de învăţătură. Importanţa acestora şi utilizarea lor pe o scară destul de largă este relevată de apariţia ***Catehismului*** lui Iosif de Camillis (Tyrnavia - Sâmbăta Mare, 1726).[1] Apariţia acestei cărţi destinate credincioşilor greco-catolici din Transilvania într-o tipografie din Slovacia are două aspecte: un prim aspect este acela al epuizării stocului de exemplare al ***Pâinii pruncilor*** (Bălgrad, 1702), primul ***Catehism*** al românilor uniţi, precum şi al reeditării acesteia de la Cluj, iar cel de-al doilea aspect este cel al necesităţii înfiinţării unei tipografii care să tipărească cărţile pentru Biserica Greco-Catolică.

O primă reglementare în acest sens o constituie ordinul împărătesei Maria Tereza din 23 noiembrie 1746, prin care se interzicea importul, în Transilvania, de carte religioasă care provenea din Ţara Românească şi Moldova, ordinul prevedea chiar şi confiscarea celor care se aflau deja în posesia bisericilor greco-catolice.[2]

Un prim demers legal pentru înfiinţarea unei tipografii pe lângă Episcopia Greco-Catolică cu sediul la Blaj a fost decretul imperial din 14 octombrie 1746 prin care se cerea guberniului Transilvaniei să găsească soluţii pentru alegerea locaţiei şi finanţare pentru înfiinţarea unei tipografii pentru Biserica Greco-Catolică.[3] Cele două acte menţionate, plus un al treilea decret imperial din 18 iunie 1747, care reînnoia

[1] ***Bibliografia Românească Veche*** (în continuare ***BRV***), II, 190; cartea beneficiază şi de o ediţie critică: ***Catehismul lui Iosif de Camillis, Trnava 1726***, ediţie critică de Eva Mârza, studiu introductiv Eva Mârza, studiu teologic Anton Rus, Sibiu, Editura Imago, 2002.

[2] Ioan Chindriş, Niculina Iacob, ***Petru Pavel Aron***, Blaj, Editura Astra, 2007, p. 53.

[3] Gabriela Mircea, ***Tipografia de la Blaj în anii 1747-1830***, Alba Iulia, Editura Altip, 2008, p. 139.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

prevederile actului din 23 noiembrie 1746, s-au constituit în veritabile premise pentru înfiinţarea tipografiei blăjene.

Noua tipografie transilvăneană a luat fiinţă la 14 iulie 1747, printr-o ordonanţă, emisă de Maria Tereza, prin care i se cerea vicarului Petru Pavel Aron traducerea unor ordine împărăteşti cu privire la monedele falsificate ce urmau să se tipărească la Blaj într-un tiraj de 300 de exemplare (200 în limba sârbă şi 100 în limba română).[4] Este vorba despre o foaie volantă, în fapt un decret al aceleaşi Maria Tereza.

Din acest moment, tipografia de la Blaj devine centrul tipografic românesc care are cea mai bogată activitate în această perioadă în Transilvania; cărţile tipărite aici se adresau atât serviciului religios cât şi învăţământului.[5]

Istoriografia cu privire la istoria tiparului în spaţiul românesc nu exclude posibilitatea ca materialul iniţial care a fost folosit la Blaj să fi fost cel rămas de la tipografia care a activat la Alba Iulia în secolul al XVII-lea.[6]

Dintre cărţile necesare serviciului divin pot fi citate aici numeroase ediţii din ***Acatist***, ***Apostol***, ***Catehism***, ***Catavasier***, ***Evanghelie***, ***Molitvenic***, ***Minologhion***, ***Octoih***, ***Penticostar***, ***Psaltire*** sau ***Biblie***. Dintre cărţile adresate învăţământului amintim ***Îndreptarea către aritmetică*** a lui Gheorghe Şincai şi diferite ediţii ale ***Bucoavnei***.

Lucrarea care ne interesează în cercetarea de faţă, prin prisma preţului la care aceasta s-a vândut în perioada sfârşitului de secol XVIII şi mai apoi la începutul secolului al XIX-lea, este ***Minologhion*** (Blaj, 1781).[7] Imprimarea cărţii a fost realizată de către tipograful Petru Papavici, fiind cea mai bogat ornamentată carte tipărită la Blaj în secolul al XVIII-lea.

---

[4] Eva Mârza, Doina Dreghiciu, Gabriela Mircea, ***Pietre pentru zidirea românităţii moderne. Vechile tipărituri blăjene de la Muzeul Naţional al Unirii din Alba Iulia***, Alba Iulia, Editura Haco International, 2007, p. II.

[5] Cornel Tatai-Baltă, ***Gravorii în lemn de la Blaj (1750-1830)***, Blaj, Editura Eventus, 1995, p. 46.

[6] Mircea Tomescu, ***Istoria cărţii româneşti de la începuturi până la 1918***, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 99.

[7] **BRV**, II, 448; IV, 448.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Minologhionul se desprinde din rândul cărţilor tipărite în secolul al XVIII-lea atât prin dimensiunea volumului, numărul de pagini, cât şi prin numeroasele ilustraţii. Aceşti indicatori se vor reflecta în preţul cărţii.

Informaţiile documentare provenind din notele manuscrise de pe exemplarele cărţii care s-au păstrat până în zilele noastre, ne oferă numeroase date despre preţul la care era cumpărată cartea şi despre evoluţia sa. Primele informaţii datează chiar din anul tipăririi cărţii, când se achiziţiona un exemplar pentru biserica din Cărăşeu (judeţul Satu Mare) pentru suma de 21 florini.[8] În acelaşi an, la data de 30 noiembrie 1781, se plătea o sumă destul de mare, 37 de florini, pentru exemplarul destinat bisericii din Bogdan Vodă (judeţul Maramureş).[9] În anul 1782, un colportor denumit în nota manuscrisă drept „*cărţari*" le vindea locuitorilor din Dumbrava (judeţul Mureş) cartea pentru suma de 27 florini.[10] În acelaşi an, la 1 martie, locuitorii din Batarci (judeţul Satu Mare) plăteau pe un exemplar al cărţii suma de 36 florini,[11] o sumă mare, comparativ cu exemplarul vândut în judeţul Mureş. Anul 1783 aduce noi informaţii, locuitorii din Ghirolt (judeţul Satu Mare) plătind pe carte, la 13 martie, suma de 28 florini.[12] La 1 septembrie, cartea era cumpărată pentru biserica din Cărpiniş (judeţul Maramureş) cu suma de 28 florini.[13] Putem constata, aşadar, o menţinere a aceluiaşi preţ - 28 de florini - pe tot parcursul anului 1783.

Oance Lazăr, împreună cu soţia sa, cumpăra cartea pentru biserica din Mesteacăn (judeţul Maramureş) la data de 9 martie 1784 cu suma de 28 florini.[14] O scădere a preţului înregistrăm la 20 iunie 1786, când exemplarul de la Stâna (judeţul Satu Mare) era cumpărat cu doar 20 de

[8] Elena Bărnuţiu, ***Carte românească veche în colecţii sătmărene***, Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1998, p. 204-205.

[9] Aurel Socolan, ***Circulaţia cărţii româneşti până la 1850 în judeţul Maramureş***, Baia Mare, Editura Maria Montessori, 2005, p. 176.

[10] Florin Bogdan, ***Catalogul cărţii româneşti vechi din comuna Vătava***, în ***Reghinul cultural***, VIII, 2006, p. 101.

[11] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 202.

[12] ***Ibidem***, p. 209.

[13] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 190.

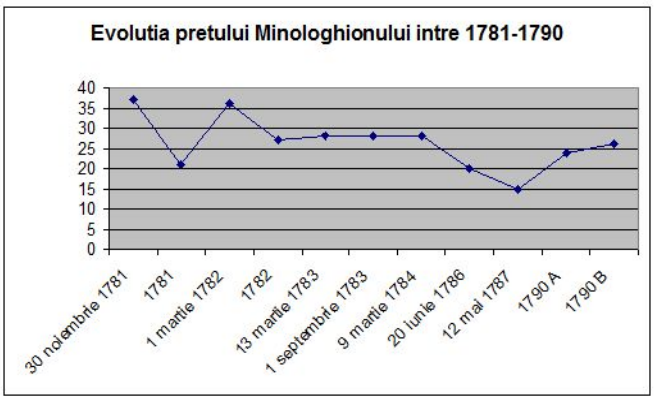
[14] ***Ibidem***, p. 251-252.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

florini.[15] O sumă şi mai mică se plătea, la 12 mai 1787, pentru exemplarul de la Galda de Jos (judeţul Alba), şi anume 15 florini.[16]

Din anul 1790 provin alte două contribuţii documentare în ceea ce priveşte preţul ***Minologhionului***. Protopopul Petru Maior întărea, cu semnătura sa, un act de cumpărare a cărţii pentru biserica din Chiheru de Jos (judeţul Mureş) care menţionează şi preţul cărţii, 24 de florini;[17] cartea se cumpăra pentru biserica din Şurdeşti (judeţul Maramureş) cu 26 florini.[18]

Media preţurilor ***Minologhionului*** în primii 9 ani de la tipărire depăşeşte uşor suma de 26 florini.

Aspecte şi mai interesante aflăm din datele care reies din documentele ce descriu stocul tipografiei (librăriei?) de la Blaj, la data de 1 ianuarie 1782. La momentul respectiv pe stoc se regăseau un număr de 829 de exemplare ale ***Minologhionului***,[19] tirajul posibil al cărţii fiind undeva în jurul a 1000 de exemplare.

---

[15] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 214.

[16] Eva Mârza, ***Carte veche românească pe Valea Gălzii, judeţul Alba (catalog)***, în ***Apulum***, XVII, 1979, p. 345.

[17] Elena Mihu, ***Cartea veche românească pe valea Beicii (jud. Mureş)***, în ***Marisia***, XXIII-XXIV, 1994, p. 376-377.

[18] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 190.

[19] Gabriela Mircea, ***op. cit.***, p. 262.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Valori băneşti întâlnite în această perioadă reies dintr-un document, datat la 13 decembrie 1781, care ne oferă informaţii despre preţurile unor produse disponibile pe piaţa comercială transilvăneană: o căldare costa 1,50 florini, iar o faţă de pernă 1,05 florini.[20] În anul 1788, la Sinaia, au ars 940 oca de slănină, marfă evaluată la suma de 33 creiţari de oca. În acelaşi an, de această dată la Focşani, o ladă de Braşov se vindea cu suma de 3,20 florini.[21]

Dacă facem o comparaţie a preţurilor acestor produse cu cele ale cărţilor vândute în Transilvania, ajungem la concluzia că în anul 1781 se plătea pentru un exemplar al ***Minologhionului*** cam aceeaşi sumă plătită pentru 14 căldări sau aproximativ 20 de feţe de pernă. Pentru a ne da seama cât de valoroase erau cărţile pentru credincioşi şi pentru bisericile unde cărţile erau donate, redăm câteva preţuri din anii 1787-1788 ale unor manuale şcolare tipărite la Blaj: ***Alphabeta normatica*** - 9-12 creiţari, ***Alphabeta valahica*** - 7-12 creiţari.[22]

Salariile angajaţilor din tipografia blăjeană în deceniul al nouălea din secolul al XVIII-lea oferă o altă posibilitate de apreciere a eforturilor financiare, cât şi umane, necesare în scopul tipăririi cărţilor. La 1 septembrie 1782 i se plătea tipografului Petru Papavici salariul pe o lună, ceea ce însemna suma de 25 de florini şi 55 ½ creiţari, în timp ce zeţarul Dimitrie Finta câştiga 5 florini şi 57 de creiţari pe lună.[23] Din alte surse aflăm şi salariul tipografului Ştefan Huszi, care câştiga, în anul 1787, suma de 12 florini pe lună.[24] Dacă privim cu atenţie salariile plătite celor care munceau în tipografie şi le comparăm cu sumele plătite în schimbul cărţilor tipărite de aceştia, vom observa cât de scumpe erau cărţile. Din informaţiile existente pentru anul 1787 reiese că un exemplar al ***Minologhionului*** era cumpărat cu preţul de 15 florini, o sumă mai mare decât salariul lunar al tipografului Ştefan Huszi.

---

[20] Constantin A. Stoide, Ioan Caproşu, ***Relaţiile economice ale Braşovului cu Moldova***, Chişinău, Editura Universitas, 1992, p. 295-296.

[21] ***Ibidem***, p. 188.

[22] Cornel Tatai-Baltă, ***Interferenţe cultural-artistice europene***, Blaj, Editura Astra, 2003, p. 42.

[23] Gabriela Mircea, ***op. cit.***, p. 265-266.

[24] Cornel Tatai-Baltă, ***op. cit.***, p. 37.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Sătenii din Bălnaca (judeţul Bihor) cumpărau cartea la data de 30 iulie 1791 cu suma de 30 florini „*de la un dascăl ce s*[ă] *chiema Toma din varmeghe*[a] *Belgradului*."[25] Preotul din localitatea Saca (judeţul Bihor) cumpăra cartea în acelaşi an şi cu aceeaşi sumă.[26] Credincioşii din Suciu de Sus (judeţul Maramureş) cumpărau un exemplar al cărţii la data de 18 ianuarie 1792, plătind în schimbul ei suma de 28 florini.[27] Anul 1792 oferă încă două informaţii referitoare la preţul de achiziţie al ***Minologhionului***; sătenii din Chilia (judeţul Satu Mare) plăteau în schimbul cărţii suma de 30 florini la data de 8 iulie 1792,[28] iar Bălaj Iacov din Calea Mare (judeţul Bihor) plătea suma de 32 florini.[29] Fraţii Ion şi Iacob Nechita din Preluca Veche (judeţul Maramureş) cumpărau cartea pentru biserica din localitate la data de 23 aprilie 1795 cu suma de 26 florini.[30] Exemplarul cumpărat la 1 septembrie 1796 pentru biserica din Căbeşti (judeţul Bihor) costa 29 florini.[31]

Noi informaţii documentare aflăm pe parcursul anului 1798, la data de 5 iunie cumpărându-se un exemplar al ***Minologhionului*** pentru biserica din Odeşti (judeţul Maramureş) cu suma de 20 florini.[32] Colportorul Simion Pantea vindea cartea locuitorilor din satul Foeni (judeţul Timiş) cu suma de 30 florini la data de 3 septembrie.[33] Tot în anul 1798 se cumpăra şi exemplarul de la biserica din Ocna Şugatag (judeţul Maramureş), care a costat 33 florini.[34]

---

[25] Florian Dudaş, ***Vechile tipărituri româneşti din Ţara Bihorului***, vol. II, Timişoara, Editura de Vest, 2007, p. 176.

[26] ***Ibidem*****,** p. 184.

[27] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 301-302.

[28] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 205.

[29] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 176.

[30] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 268.

[31] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 176.

[32] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 259.

[33] Ion B. Mureşianu, ***Cartea veche bisericească din Banat***, Timişoara, Editura Mitropoliei Banatului, 1985, p. 179.

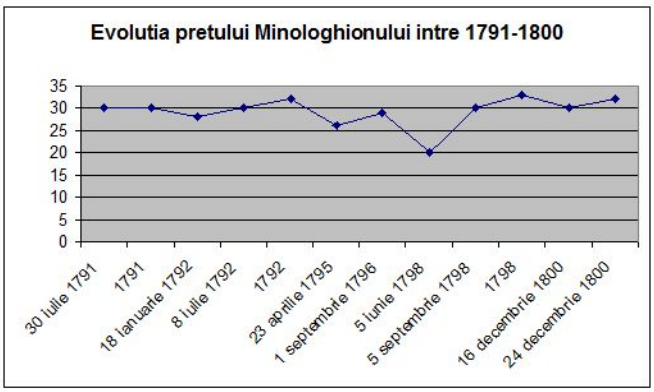
[34] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 258.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

La 7 iunie 1799 cartea era cumpărată pentru biserica din Borozel (judeţul Bihor) cu suma de 31 florini şi 8 mărieşi.[35] O însemnare databilă la sfârşitul secolului al XVIII-lea, redactată de colportorul Toma Pârcălab din Teiuş, menţionează preţul la care a fost cumpărată cartea în Ciuleşti (judeţul Bihor) - 30 florini.[36] Tot o însemnare datată la sfârşitul secolului al XVIII-lea menţionează şi preţul exemplarului de la Sârbeşti (judeţul Bihor) - 33 florini.[37]

Alte informaţii provin de la sfârşitul anului 1800, la 16 decembrie se cumpăra, „*cu cheltuiala satului*," un exemplar pentru biserica din Zolt (judeţul Timiş) cu suma de 30 florini.[38] Opt zile mai târziu, în ajunul Crăciunului, la 24 decembrie, s-a cumpărat şi exemplarul de la Dobreşti (judeţul Timiş) cu suma de 32 florini.[39] Nu este exclus ca ambele exemplare să fi fost achiziţionate de la acelaşi colportor.

Media preţurilor înregistrate în ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea pentru exemplarele ***Minologhionului*** este de peste 29,5 florini pentru un exemplar, ceea ce înseamnă o creştere a preţului faţă de deceniul precedent cu 3,5 florini.

[35] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 175.

[36] ***Ibidem***, p. 177.

[37] ***Ibidem***, p. 184.

[38] Florian Dudaş, ***Memoria vechilor cărţi româneşti. Însemnări de demult***, Oradea, Editura Episcopiei Ortodoxe Române a Oradiei, 1990, p. 271.

[39] Ion B. Mureşianu, ***op. cit.***, p. 173.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Informaţii despre preţurile unor produse de pe piaţa comercială din Transilvania le aflăm din noi surse documentare. În târgul din Reghinul Săsesc, în perioada 1780-1800, se înregistrau următoarele preţuri: o pereche de cizme costa 3 horgoşi/măriaşi (1 horgoş = 17 creiţari), un pfund (1/2 kg) de carne costa 2 creiţari, o găleată transilvăneană de vin costa între 30-50 creiţari, o mierţă de porumb era 5-7 creiţari.[40] La Sibiu, o găleată de grâu se vindea în anul 1797 cu 2 florini şi 11 creiţari.[41]

La fel de interesantă este o altă notă manuscrisă existentă pe filele unui exemplar al ***Paliei*** (Orăştie, 1582), datată tot în 1795: „*An*[ul] *1795. Toată iarna a fost un braţ de fân 8 florinţi, o vacă 6 florinţi, un porc mare 1 florint, o pâine 6 husăşi.*"[42]

Preţul unui ***Minologhion*** era de 26 florini în anul 1795, o sumă care pare destul de mare, dacă ne gândim că un porc costa un florin, ceea ce duce la o echivalare a preţului unui exemplar al cărţii cu preţul a 26 de porci!

Faptul că tipăriturile blăjene se vindeau destul de bine pe piaţa din Transilvania este relevat şi de informaţiile care provin din documentele referitoare la situaţia financiară a tipografiei. În perioada cuprinsă între anii 1787-1792 tipografia a înregistrat profituri cuprinse între 714 florini şi 12 creiţari (pentru anii financiari 1788-1789) şi 2477 florini şi 59 creiţari (pentru anii financiari 1791-1792).[43] Situaţia financiară foarte bună a tipografiei de la Blaj a permis acordarea unor împrumuturi, aprobate de către episcopul Ioan Bob, către personalităţi marcante din viaţa politică a

[40] Joseph Haltrich, ***Zur Geschichte von Sachsisch-Regen seit den letzten hundert Jahren/ Date privitoare la întocmirea monografiei oraşului Reghin şi a satelor din jur*** (original din 1857), traducere contemporană, mss. Biblioteca „Petru Maior" Reghin, p. 10-12.

[41] Sorina Botiş, ***Apariţia bancnotelor în Transilvania şi circulaţia lor până la primul război mondial***, Braşov, Editura Universităţii Transilvania, 2005, p. 60.

[42] Florian Dudaş, ***Vechile...***, p. 32.

[43] Cornel Tatai Baltă, Teodor Smericinschi, ***Din activitatea tipografiei din Blaj (1787-1821) reflectată de un material arhivistic***, în ***Apulum***, XIX, 1981, p. 252.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Transilvaniei sfârşitului de secol XVIII; în anul 1799 Wolfgang Kemény era împrumutat cu suma de 1666 florini şi 40 creiţari.[44]

Debutul secolului al XIX-lea a prins Europa în vâltoarea războaielor napoleoniene, conflagraţiile implicând în mod direct sau indirect mai multe ţări de pe continent. Urmările negative ale conflagraţiilor militare de la începutul secolului au constat în pierderile umane grave, dar şi în criza economică în care a fost aruncat întreg continentul, fiecare parte beligerantă investind fonduri imense pentru dotarea şi întreţinerea armatelor care luptau pe front. Din acest tablou nu a lipsit nici spaţiul geografic asupra căruia se apleacă cercetarea noastră asupra evoluţiei preţului de vânzare al cărţii, Transilvania.

Din punct de vedere economic, dar şi al circulaţiei monetare, momentul introducerii bancnotelor de hârtie este decisiv pentru circulaţia monetară, dar şi pentru evoluţia economică a Imperiului Habsburgic şi, implicit, a Transilvaniei. Introduse din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, bancnotele puse în circulaţie într-un număr imens au dus la o inflaţie uriaşă, preţurile urcând într-un ritm ameţitor, echivalenţa celor două tipuri de bani (bancnotă-monedă de argint) fiind, în anul 1811, următoarea: 100 florini argint = 833 florini hârtie şi 100 florini hârtie = 4 florini argint.[45]

În condiţiile economice grele este de apreciat cu atât mai mult efortul făcut de comunităţile româneşti din Transilvania, fie ele ortodoxe sau greco-catolice, de a cumpăra în continuare cărţile sfinte pentru bisericile în jurul cărora se strângea întreaga comunitate.

O sumă foarte mare plăteau, în anul 1801, locuitorii din Tămaia (judeţul Maramureş) care cumpărau cartea cu 80 de florini![46] În anul următor, în aprilie 1802, cartea se achiziţiona pentru biserica din Josani (judeţul Bihor) cu 29 de florini.[47] Tot în 1802, Bărbuş Simion din Valea Vinului (judeţul Satu Mare) cumpăra cartea împreună cu soţia sa, plătind

[44] ***Ibidem***, p. 255.

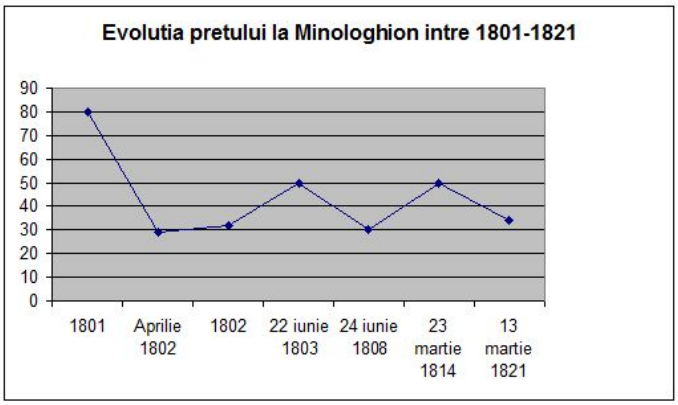
[45] Costin C. Kiriţescu, ***Sistemul bănesc al leului şi precursorii lui***, vol. I, Bucureşti, Editura Academiei, 1964, p. 125.

[46] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 309.

[47] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 182.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

pentru un exemplar 32 de florini.[48] Colportorul Toma Pârcălab din Teiuş redacta însemnarea care înregistra vânzarea unui ***Minologhion*** la 22 iunie 1803, cumpărat pentru biserica de la Subpiatră (judeţul Bihor) cu 50 de florini.[49] Noi informaţii primim prin intermediul însemnărilor manuscrise în anul 1808, când, la 24 iunie, Duma Costea din Bulz (judeţul Bihor) plătea 30 de florini în schimbul cărţii[50] care va ajunge mai apoi în localitatea Remeţi (judeţul Bihor). La 23 martie 1814, locuitorii din Tisa (judeţul Hunedoara) cumpărau cartea cu 50 de florini,[51] urmând ca aceasta să ajungă peste ani în localitatea Burjuc (judeţul Hunedoara). Ultima notă referitoare la vânzarea unui exemplar al ***Minologhionului*** şi luată în calcul este datată la 13 martie 1821, cartea fiind cumpărată cu 34 florini pentru biserica din Corniţel (judeţul Bihor).[52]

Media preţurilor de la începutul secolului depăşeşte suma de 43 de florini, ceea ce este cu aproape 14 florini mai mare decât în perioada precedentă. Numărul mare de tranzacţii identificate pentru această tipăritură mărturiseşte faptul că ***Antologhioanele***, apărute în secolul al

[48] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 214-215.

[49] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 185.

[50] ***Ibidem***, p. 183.

[51] Maria Basarab, ***Cuvinte mărturisitoare. Însemnări de pe cărţi româneşti vechi din judeţul Hunedoara***, în ***Acta Musei Devensis***, Deva, 2001, p. 65.

[52] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 178.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

XVIII-lea la Bucureşti şi Râmnic, nu au putut-o depăşi pe piaţa cărţii în Transilvania.

Noi preţuri ale cerealelor le aflăm din însemnarea prezentă pe filele ***Bibliei*** (Blaj, 1795) provenind din localitatea Meteş (judeţul Alba): „*Şi au fost o ferdelă de cucuruz în Zla*[t]*na cu 4 zloţi, iară de grâu cu 6 şi cupa de vin cu 5 eară de vinars cu un zlot* [...]. *Scris-am eu popa Gheorghie, Paroh Metiaş, Aprilie 30 de zile 1814.*"[53]

Comparând aceste preţuri, realizăm cu uşurinţă că deja cărţile se ieftinesc considerabil. Pentru un ***Minologhion*** (Blaj, 1781) se plăteau, în 1814, 50 florini, bani suficienţi pentru a putea cumpăra 50 de litri de vin sau 8 ferdele de grâu, respectiv 12 de porumb.

În cazul ***Minologhionului***, o carte impresionantă din punct de vedere grafic, de dimensiuni mari, preţul cunoaşte mici fluctuaţii, însă este în mod constant de peste 25 florini, rare fiind exemplarele cunoscute în care preţul ar fi coborât sub suma respectivă. Documentele ne oferă informaţii despre preţurile cărţilor în tipografie pentru această perioadă, preţurile vehiculate în însemnările manuscrise fiind, în general, mai mari cu câţiva florini, constând în adaosul colportorului care prelua cartea din tipografie şi apoi o vindea comunităţilor.

Spre sfârşitul secolului al XVIII-lea, datorită tirajelor mai mari şi a inflaţiei induse de emiterea unor serii de bancnote, preţul cărţii scade în raport cu perioadele precedente şi în comparaţie cu produsele de pe piaţa comercială. Un exemplar al ***Minologhionului*** a fost echivalat cu venitul lunar al unui tipograf. Deşi întâlnim cazuri în care o singură persoană sau o familie cumpără cartea pentru biserică „*pentru pomenire*," mai rar pentru uzul personal, în continuare cele mai multe cărţi sunt cumpărate din colecta întregii comunităţi şi apoi sunt donate bisericilor.

Greutatea achiziţionării unei cărţi, sumele mari plătite, au făcut din aceste cărţi bijuteriile comunităţilor, care le donau bisericii, astfel fiind explicabile însemnările manuscrise de pe filele lor, însemnări care au calitatea de document, deoarece informaţiile furnizate de ele nu conţin doar numele celor care cumpărau cartea, ci şi preţul ei.

[53] Lucia Haţegan, ***Cartea veche românească în Biblioteca Muzeului Unirii din Alba Iulia***, în ***Apulum***, XIV, 1975, p. 232-233.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Importanţa şi valoarea cărţii pentru comunitatea care o cumpăra este relevată şi de blestemele care încheie de multe ori însemnarea care descrie momentul achiziţiei acesteia.

ANEXA
ÎNSEMNĂRI CUPRINZÂND PREŢUL DE ACHIZIŢIE AL *MINOLOGHIONULUI* (BLAJ, 1781)

Bogdan Vodă (judeţul Maramureş)

„În numele Tatălui şi a Fiului şi a Duhului s[fânt] Amin. Iată această sf[ântă] carte, anume ***Trifoloi****, adică* ***Floarea cuvintelor****, oam cumpărat eu, Sesar Simion, drept* ***37*** *de* ***florinţi vonaşi, decembrie 25****.”*

„şi cu toată voinţa me, om dat şi oam giuruit la sf[ânta] beserecă a Cuhnei, unde este h[ramul] sf[ân]tului ierarh Nicolae, ca să fie pomană, mie şi părinţilor miei, adecă Ioan şi Irină şi pentru ertare păcatelor lor, şi fiind de faţă parohuşul satului, Diac Nestor. ***Aprilie 23****.”*

„Iară oare care preot, sau diacon, diac sau o are fura, sau să o strămute, din s[fân]ta beserecă aceasta, să fie blăstămat şi de mine smeritul, ne ertat, fără de blagoslovenie măriei sale a episcopului locului. Amin. Anul D[om]nului ***1781 noiembrie 30****. Scris-am eu Mariş Dumitru din Cuhe.”*[54]

Cărăşeu (judeţul Satu Mare)

„Această s. carte, adecă Mineiu o am cumpărat jup. Pătcaş Tode cu giupâneasa lui, Eleană, [...] *cu* ***21*** *de* ***florinţi*** *şi o au dat în mâna lui popa Vasilie, parohuşul de la Bicaz până când va fi voia lui la cea s. besearică, să-i fie pomană lui şi muerii şi feciorilor lui până la 7 săminţie. Şi câţi sfinţi se prăznuiesc şi să pomenesc aici, în această sfântă carte, să le fie rugători către Domnul pintru dânşii, şi cine o are străina fără voia lui să fie supt blăstămul celor 318 de s. părinţi de la Nichie* ***1781****.”*[55]

[54] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 176.

[55] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 204-205.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Batarci (judeţul Satu Mare)

„*Anul **1782** în **1** zile a lui **Martie** [...] la începutul cărţii scrisă carele cât au dat bani dintru carele chielşig am cumpărat această carte - pentru **treizeci şi şesă** de **florinţi vonaşi** şi noi toţi cu voie unuie altui o am dat în sama bisărecii noastre a Bătarciului ca să ne fie pomană pentru sufletele noastre şi a tuturor morţilor noştri, care carte de la acee bisărecă nime să nu o poată nici întru o formă depărta, sau lua ... cumpătatu-s-au această carte în zilele înălţatului împărat Iosif al doile al Râmlenilor, supt Episcopul Andrei Bacinschi, supt preotul şi parohuşul popa Iacob, cu osteneala curatorilor Mândreţ Nicoară, Turşuc Văsălie, Turşuc Ion, Stirbă Ivan curator şi biron mare. Scris-au această carte prin mine popă Ştefan de Bătarci parohuş din Avaş Vamă, gr. cathol., **decembrie 1782**.*”[56]

Dumbrava (judeţul Mureş)

„*În **1782** un cărţari acest **Minei** şi alte cărţi de vândut au venit şi la sat Dumbravă la mine preot Florea şi nefiind Minei la beserică am chemat berăul satului împreună cu alţi săteni ca să cumpere, având eu dijmă bisericească, ei s-au apucat că-l vor cumpăra şi s-au târguit **27** de **florinţi** dar să aştepte de bani pân la otec ce o strânge dijma. Ei dijmă au strâns puţină şi nu o au vândut să facă bani la sus numita zi şi cărţarii au venit şi i-am dat aceşti bani, adică preţul **Mineiului**. Toţi am dat eu preot Florea. După aceea altă dijmă n-au mai strânsşi aceia nu mai o au preţuit **7 florinţi** şi o au dus la mine preot Florea. După aceea oamenii s-au socotit să nu plătească **Minei** că acelea popii trebuie. Şi au cerut aceşti bani pentru dijmă şi eu preot Florea văzând treaba oamenilor aşa le-am dat aceşti **7 florinţi** si ca să nu fie Minei încurcat şi să se ştie că am dat ai mei bani şi al meu adevăr. Tocmeala au fost făcut, bărăul satului anume Rânja Ion şi Denţa Mihai împreună cu alţii au luat aceşti **7 florinţi**.*”[57]

Ghirolt (judeţul Satu Mare)

„*În anul **1783**, în luna lui **Marte**, **13** zile, noi, ghirotanii, am cumpărat această carte, anume **Mineiu**, cu preţ drept **28** de **vonaşi**. Noi ghirotanii*

[56] ***Ibidem***, p. 202.

[57] Florin Bogdan, ***op. cit.***, p. 101.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

dimpreonă cu popa Ion Pătruţ, pă sama sfintei [...] *Nimene să nu o poată lua-o a fura de a vre. De de primeşti cu voe tuturor, să potă muta unde or vre cu toţii. Dar cine s-ar întâmpla cineva să ee fără ştire satului, afurisit de 318 sfinţi părinţi de la Nichee.*"[58]

Cetăţele (judeţul Maramureş) - (Cărpiniş?)

„*Această s*[fântă] *carte am cumpărat eu, Conţă Ştefan din Cărpiniş. Vidicul Kuivarul, Maica mea Ioan, drept* ***flor***[**inţi**] ***von***[**aşi**] ***28*** *şi o am dat în s*[fânta] *besearică neuni*[tă] *a satului Cărpiniş, la hramul Adormirii Preace*[stăi] *să fie poma*[nă] *mie şi tot neamul nostru. De unde nime să nu îndrăznească a o înstreina supt blestemul şi afurisenia tuturor sf*[in]*ţi*[lor]. *Scris-am eu, Timotei protopop neunit şi preut sat*[ului]. *Anul* ***1783 Septem***[**brie**] ***1. 1783*** *l*[una] ***septembrie*** *în zile*[le] *în*[ălţatului] *împărat Iosif din Beci, episcop neunit părţilor Ardeal*[ului] *Şofronie Chirilovici de* [la] *Buda, vicarius Ioachim Popovici de Haudal, amin*."[59]

Mesteacăn (judeţul Maramureş

„***1784 martie*** *în* ***nouă*** *zile au cumpăratu acestu sfântu* ***Mineiu****, Oance Lazăr cu soţul său Măriuţă, pentru sufletele noastre în veci să fie în sf*[ân]*ta beserecă a Mesteacănului, ca preotu şi slujitorii beserecii să fie datori a ruga* [pe] *Dumnezeu pentru sufletele noastre, iar dacă s-ar strica, iar să o tocmească cineva din neamul nostru şi o am cumpărat cu* ***28 florinţi*** *iar cine o a fura să fie anathema şi afurisit de sfinţi părinţi s-au întărit prin noi, preoţi Hodor popa Lup şi popa Andrei din numitul sat Mesteacăn, vidicul Chioarului. Scris-am eu, cel mai mic decât toţi, Ioachim Hosu cantorul satului.*"[60]

Stâna (judeţul Satu Mare)

„*Cărora li să cuvine a şti de rândul aceştii sfinte şi dumnezeieşti cărţi, numită* ***Mineiu****, care s-au cumpărat din îndemnul ci*[nstitului] *p. popa Ilie, parohuşul locului, de săteni, curatori, biraele din ace vreme cu cheltuiala a tot*

[58] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, 198, p. 209.
[59] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 190.
[60] ***Ibidem***, p. 251-252.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

satul ca să le fie vecinic a bisericii de aicea. În Stână ***20 Iunie 1786*** *cu 20 de* ***fl. Vonaşi****. Scris-am Theodor Madior paroh.*"[61]

Galda de Jos (judeţul Alba)

„*Acest* ***Mineiu*** *sau cumpărat cu bani gata* ***cincisprezece zloţi*** *de muerea răposatului Domnului* [...] *din Turda de Jos de Simtoană. Prin I. Protopop Tiron Dragoşi la Anul* ***1787*** *în* ***12*** *zile* ***maiu*** *pe sama sfintei Besereci întru Acărora cumpărătură sau socotit şi bani cu care au fost datorie a da ctitorilor Besearici pentru osteneala ce li sau chelt*[uit] *pentru trei îngropăciuni o* [...] *şi oun serindariu carii anume Ioan* [...]."[62]

Chiheru de Jos (judeţul Mureş)

„*Această sfântă carte anume* ***Minei*** *s-au cumpărat cu* ***24 florinţi*** *di*[n] *carii* ***12 florinţi*** *s-au dat Hurducan Petrea cu soţul său Todora, iar* ***12 florinţi*** *i-au dat Morar Costin cu soţul său Anna, pentru pomenire vecinică. Anul* ***1790****. Scris-am eu protopop Petru Maer al Gurghiului.*"[63]

Şurdeşti (judeţul Maramureş)

„*În numele Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, amin. Această sfâ*[n]*tă carte, anume* ***Trifoloiu****, o am cumpărat lăcuitori din Şurdeşti, şi o au dat în sfâ*[n]*ta beserecă, ca să le fie a totu neamul lor în vecii vecilor, şi au dat pre dânsa* ***douăzeci şi şase*** *de* ***florinţi*** *la Pop Petru din Ţicău, şi o au lăsat în beserecă în Şurdeşti, deci cine ar fi preut sau diac, să slugească cu dânsa cu cinste din beserecă să nu să înstrăineze, că cine o va lua sau o va fura, unul ca acela să fie afurisit şi procleţit de 300 şi 18 de părinţi sfinţi, ce au fost la soborul din Nicheia, ca să fie în beserică de slujire şi de pomenire în vecii vecilor, amin. Scris-am Pop Erotei diac din Şurdeşti* ***1790****.*"[64]

Bălnaca (judeţul Bihor)

„*Această carte, anu*[me] **Menei** ce s[ă] *che*[a]*mă, o* [au] *cumpăratu săteni*[i] *din Bălnaca cu* ***treizeci*** *de* ***florinţi vonaş*****[i]** *de la un dascăl ce s*[ă]

[61] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 214.
[62] Eva Mârza, ***op. cit.***, p. 345.
[63] Elena Mihu, ***Cartea veche românească pe valea Beicii...***, p. 376-377.
[64] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 190.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

chiema Toma din varmeghe[a] *Belgradului. Mititeluţ om era de stat*, [fiind] *din sat*[ul] *Teiuş, aproape de Blaju. Scris-am eu, Popa Coste*[a] *din Bălnaca, în luna lui i*[u]*lie, în **30** zile **1791**. Mân*[a] *ce au scris va putrezi şi pământ să va face, iară sufletul va merje la Judecată. Constantin Antonovici Bălnăcanul*[...]"[65]

Saca (judeţul Bihor)

„*Acest **Minei** l-am cumpărat eu, Popa Cornilie pe bani*[i] *mei, cu **treizeci de florinţi**, la anulu de la Hristosu **1791**.*" [66]

Suciu de Sus (judeţul Maramureş)

„*Acestu **Minologhion** l-au cumpăratu satu Suciu de Susu de la Ignatie Albu cu **28** de **florinţi** din Blaju, anul **1792 ianuarie 18** de zile. Semnat Sima Mateiu din Suciu de Sus. Această sfântă carte o am cumpăratu Mi*[n]*ologhion noi, Burzău Maxim, Burzău Ioan, Burzău Vasilie, Burzău Doroteiu, Burzău Toaderu, Burzău Ionu, Bizău Pavelu, Buda Larionu, Ropanu Nistoru, Burzău Toaderu, Ropanu Ştefanu, Potlofariu Mafteiu, Buda Ionu, Paşca Ionu, Paşca Vasilie. În numele Tatălui şi a Fiului şi a Duhului Sfânt în besareca Suciului de Susu, la hramu Prepadomnii Paraschivii, pentru sufletele noastre şi a tuturoru săminţii loru vii şi morţi prin mâna părintelui popa Georgie şi popa Danilu, cine o a streina sau a o muta sau o fura, să fie afurisitu şi blestematu domnul H*[ristos] *şi procletitu de tri sute şi optusprăzece sfinţi părinţi ce au afurisitu pre spurcatu Arie, anul **1792 Ianuarie 18**, amin*."[67]

Chilia (judeţul Satu Mare)

„*Această sfântă carte, adică **Mineiu**, o au cumpărat sătenii pe sama besărecii din Tilie drept cu **30** de **florinţi vonaşi**. **Iulie 8** zile **1792**, fiind preut Michael Nemaly*."[68]

[65] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 176.
[66] ***Ibidem***, p. 184.
[67] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 301-302.
[68] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 205.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Calea Mare (judeţul Bihor)

„*Această sf*[â]*ntă şi dumnezeiască carte o* [a]*u cumpărat Bălaj Iacov cu* ***302*** [=**32**] [**florinţi**] ***vonaşi*** *pentru sufletul lui şi a părinţilor să le fie la biserică în veci* [...] *şi s-au luat la anii* ***1792***.”[69]

Preluca Veche (judeţul Maramureş)

„*Anul* ***1795 aprilie 23*** *fiind noi adunaţi îân casă la Nechită Ion, anume Popa Teodor notareşul săborului, fiind parohuş în satul Preluca, şi Susă Vasilie, diacul Prelucii, şi Florian Vasile, fătul Prelucii, aflându-să aceşti oanemi de omenie, anume Nekita Iacob şi cu Nechita Ion, fiind fraţi, au cumpărat această sf*[â]*ntă carte, anume* ***Mineiu****, drept* ***26*** *de* ***florinţ vonaş*** *şi o au dat pre sama s*[fintei] *beserici în Preluca, ca să să pomenească pentru sufletele dum*[n]*ilor sale şi a tot niamul dumnilor sale, ca nime să nu îndrăznească supt afurisanie sf*[i]*ntii previle, care să tiamă fur de cele sfinte, a o muta de la această mai sus numită beserecă din Preluca, ca cine să va tămpla a sluji la această sf*[â]*ntă beserecă cu toată osârdia să-i pomenească şi cu purtare de grijă a căuta de dânsa slujindu lui D*[u]*mnezeu ziua şi noaptea, Popa f*[rate] *Teodor Preluca, Susă Vasile diac*.”[70]

Căbeşti (judeţul Bihor)

„[...] *de chitoru*[l] *beserecei de*[n] *Corbeşti cu* ***29 zloţi****, în anu*[l] ***1796 septembrie întâie****, cu ba*[ni] *ce au pututu strânje chitoru*[l] *Ţirte Vasilie şi sfătu*[l] *Găvrilaşu Pătru pomană să zică cine o a precepe să le iarte Dumnezeu păcatele* [...]. *Popa Petru de la Coticleatiu au fostu parohu şi Popa Filimonu, beteagu, Popa Simionu de la Fonău o au vându*[t] *la Popa Moise de la Tăşadu, Popa Moisi o au vândut la Ţirte Vasilie în Corbeşti* [...].”[71]

Odeşti (judeţul Maramureş)

„[...] *Carte* ***Mineiu*** *cumpărat, rămasă lui Pop Simeon Pop Varvară de la Odeşti, cu* ***douăzeci*** *de* ***zloţi****, pe sama sf*[in]*tei beserici dela Odeşti, în veci purure să fie pomenire pentru folosul sufletului a răpăusatului soţului ei pre*

[69] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 176.
[70] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 268.
[71] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 176.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

cum iau datu lăsat la a[ce]*ea eşire din lume şi pentru pomenire dumisale şi al tot neamului şi s-au adus această sfâ*[n]*tă carte de la Blaj prin milo*[s]*tire şi putere. Ci. Dmn. Pop Pet*[ru] *dela Băseşti, perceptor ierărhiei a cinstitei varmeghi Solnocului de Mijloc şi prin osteneal*[ă] *lui Kotuţ Filip aceiaşi numite vermeghi jurat asesor după rugăminte numitei soţă sa a lui Popa Simeon paroh oarecând de la Odeşti. Această s*[fân]*tă carte. Iar cine are vre a o fura a* [o] *vinde sau întraltă formă din s*[fânta] *beserică de Odeşti, a o muta şi a o înstrăina de săbor şi ca să fie anatemisit şi procleaţi de toate sfintele săboare ce sau făcut în toată lume, prin care sau aşezat lege ce pravoslavnică şi de săborul Nichi*[e] *între carele sau afurisi*[t] *Arie necredinciosul cu acele bleste*[m] *să se împărtăşească înstrăineze aceşti s*[finte] *cărţi de la beserec*[a] *Odeştilor, care afurisanie cu ajutoriul şi cu putere sfinţilor părinţi o spun eu popa Doroteiu parohuşu de la Stre*[m]*ţi şi o scriseiu în anul* ***1798, iunie*** *zile* ***5****, cu putere ce are şi dată mie de la Dumnezeu.*"[72]

Foeni (judeţul Timiş?)

„*Aciastă carte anume* ***Minei****, o am vândut eu Simion Pantea, vănzătoriul de cărţi din Sibiiu, la satu Feni. S-au cumpărat cu banii satului* ***30 fl*****orini]** *şi s-au cumpărat de popa Vasile Popovici paroh a Feniului, cu osirdia a epitropului Ignat Sirotau şi lăngă dănsul Ion Ştiopu şi Ştefi Mania.*

Septembrie 3 zile*. Anno Domino* ***1798****. Simion Pantea.*"[73]

Ocna Şugatag (judeţul Maramureş)

„*Această sfântă carte ce să zice* ***Floară cuvintelor*** *ce cuprinde slujbele tuturor sfinţilor preste tot anul o au cumpărat satul Ocolişeni cu* ***33*** *de* ***zloţi*** *şi o au dat în sf*[â]*nta beserica în Ocoliş să fie în veci şi cine o va sminti din beserică să fie afurisit* [...] *fiind giupânu Băban Alexa întracest an de* ***30*** [...] *D*[o]*mnului* ***1798*** *şi fiind dumnealui* [...] *bisericii sau aflatu să-nvoiască această carte şi au datu* ***9 mărieşi*** *împreună cu soaţa dumisale Dochie să le fie pomană aici şi cine va sluji pe această sfântă carte să fie dator să zică să ne erte D*[o]*mnu păcatele.*"[74]

[72] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 259.
[73] Ion B. Mureşianu, ***op. cit.***, p. 179.
[74] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 258.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

Borozel (judeţul Bihor)

„*În numele Tatălui şi a Fiului şi A Sfântului Duh. Cu ajutorul milostivului Dumnezeu, această sf*[â]*ntă şi d*[u]*mnezeiască carte, anume* ***Minei****, l-am cumpărat eu Topai Miclăuş împreună cu găzdoaie*[a] *jupâneasa dumisale Mărie, Topai Ianoş şi jupâneasa dumisale Tudura şi o am dat întru numele Domnului, pentru ertare*[a] *păcatelor noastre şi a tot neamul nostru, la s*[fânta] *beserecă în Borozel fir fire. Iară cine s-ar ispiti a o strămuta* [...] *sau să o vânză sau să o schimbe sau să o dee zălog acela om să fie treclet* [...]. *Şi s-au scris acest statornic zapis în casa jupânului Topai Miclăuş din Borozel şi între jupânul Topai Ianoş şi între jupâneasele dumi*[i]*lor sale Mărie şi Tudura.* ***Iunie*** *în 7 zile, anul* ***1799****. Iară preţul Mineiului cu cât l-am cumpărat este de* ***31*** *de* ***florinţi*** *şi* ***opt măr***[i]***eşi****. Scris-am eu, Isaie Condrovici, paroh în Topa.*”[75]

Ciuleşti (judeţul Bihor)

„[...] *cine s-ar ispiti să u fure sau să o străineze fără ştirea satului şi a ctitorilor acela om să fie afurisit de 318 de părinţi sf*[i]*nţi de la Nicheia ci* [...] *să rămâe la s*[fân]*ta besearică aici* [...] *din numitul oraş Tuişu în* ***30*** *de* ***florinţi*** *care au dat bani întrănsul. D*[u]*mnezeu* să-i *pome*[ne]*ască.*”[76] (Însemnare redactată de colportorul Toma Pârcălab din Teiuş. Posibil sfârşitul secolului al XVIII-lea).

Sârbeşti (judeţul Bihor)

„*Această sfântă carte, anume* ***Minei****, s-au cumpărat cu* ***33*** *de* ***florinţi*** *de preotul Pocolii din tri sărindari, prescuri şi cu tămâ*(i)*e, de la mine* [...].”[77] (Însemnarea este databilă la sfârşitul secolului al XVIII-lea).

Zolt (judeţul Timiş)

„*Această carte, ce să chiamă* ***Minei****, iestă a satului Zolt cumpărată cu cheltuiala satului, cu bani gata* ***30 florinţi****, de la Simeon Pantea din Blaj,*

[75] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 175.
[76] ***Ibidem***, p. 177.
[77] ***Ibidem***, p. 184.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

***dechemvrie 16, 1800**. Şi s-au cumpărat în chinejia lui Oprea Obeadă, cu îndemnarea preotului Alecsa Nicolaevici.*”[78]

Dobreşti (judeţul Timiş?)

„*S-au cumpărat aciastă sfântă carte adică **Mineii**, de oameni ai satului Dobreşti bisericii noastre, cu preţ **32 f**[**lorini**] la anu **1800**, **Dechemvrie 24** zile.*”[79]

Tămaia (judeţul Maramureş)

„*Această s*[fântă] *carte, anume **Mineiu**, s-au cumpărat pe banii s*[fintei] *beserici de Tămae cu **optzeci** de **zloţi**; anul **1801** fiindu paroh în Tămae popa Hariton.*”[80]

Josani (judeţul Bihor)

„*Această s*[fântă] *carte o am cumpărat eu, popa Dimitrie Tirla, cu bani*(i) *mei, cu **29 florinţi vonaşi**,* [în] ***1802, aprilie*** [...].”[81]

Valea Vinului (judeţul Satu Mare)

„[...] *O au cumpărat jupânu Bărbuş Simion, cu soaţa sa Fagi Maria, cu **32** de **zloţi** pentru sufletul fiului lor Ilie, ca să fie pomană veşnică* [...] *şi o au dat pă sama sfintei beserici din Borhid. Şi cine o va înstrăina de la sfânta beserecă să fie blăstămat şi afurisit. Fiind parohuş Ioan Ferne **1802**.*”[82]

Subpiatră (judeţul Bihor)

„*Această sfântă carte, anume **Minei**, s-au cumpărat cu bani buni drept **50**, adică **cincizeci** de **florinţi von***[**aşi**]. *S-au cumpărat cu bani*[i] *bisearici*[i] *care bani i-au strâns ctitori*[i] *sfintei biserici de aici din Satu Piatră şi din alte sate cine au fă*[cut] *bine şi dumnezeire de s-au îndurat văzând această sfântă beserică săracă. Iar cine s-ar afla să o fure sau să o mute dintr-această sfântă beserică din Supt Piatră să fie afurisit de 318 de sfinţi părinţi de la Nicheia.*

[78] Florian Dudaş, ***Memoria...***, p. 271.
[79] Ion B. Mureşianu, ***op. cit.***, p. 173.
[80] Aurel Socolan, ***op. cit.***, p. 309.
[81] Florian Dudaş, ***Vechile...***, p. 182.
[82] Elena Bărnuţiu, ***op. cit.***, p. 214-215.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)

18[0]***3 iunie 22*** [...]."[83] (Însemnare scrisă de către colportorul Toma Pârcălab din Teiuş).

Remeţi (judeţul Bihor)

„*Această sfântă carte o [au] cu[m]părat Duma Costea, cu* ***30*** *de* ***florinţi****,şi o datu la biserica din Bulz firiri firişte şi cine o fura sau o* [a]*r vinde să i să verse maţăle ca lui Arie. Feru şi arama să rujinească, iar trupul lui să nu putrezească. Scris-am în luna lu*[i] ***i***[**u**]***nie*** *în* ***24*** [de] *zile* ***18 sute 8*** [**1808**]. *Alexandru Popovici, fiind preot în Bulzu*."[84]

Burjuc (judeţul Hunedoara)

„*Acest* ***Minei*** *este al satului Tisa şi s-au cumpărat* ***50 florinţi*** [...] *şi s-au cumpărat în luna lui* ***Martie 814*** *în* ***23 martie***."[85]

Corniţel (judeţul Bihor)

„*Această sfântă şi dumnezeiască carte este a lui Tripon* [...] *şi o au dat în mâna lui Popa Ioan al beserecei în Corniţel. Şi o au cumpărat cu* ***34*** *de* ***florinţi*** *să-i fie pomană* [...]. *Scris-am eu, Popa Ioan,* [în] ***martie*** *în* ***13*** *zile, în anu*(l) ***1821***."[86]

[83] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 185.
[84] ***Ibidem***, p. 183.
[85] Maria Basarab, ***op. cit.***, p. 65.
[86] Florian Dudaş, ***op. cit.***, p. 178.

BDD-A19442 © 2010 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-11-02 02:13:30 UTC)